

N:o 2.

Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen med förslag till ny förordning om beskattning af hvitbetssockertillverkningen i riket; Gifven Stockholms slott den 16 December 1892.

Under åberopande af bifogade protokoll öfver finansärenden för denna dag vill Kongl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen att antaga närlagda förslag till förordning om beskattning af hvitbetssockertillverkningen i riket.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas och Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all Kongl. nåd och ynnest städse väl bevågen.

OSCAR.

F. v. Essen.

Förslag

till

Förordning om beskattning af hvitbetssockertillverkningen i riket.

Art. 1. Om skattens beräkning och erläggande.

§ 1.

För all tillverkning af hvitbetssocker inom riket skall erläggas tillverkningskatt i förhållande till det utbyte i råsocker, som de för tillverkningen använda hvitbetor enligt den i § 2 bestämda grund antagas hafva lemnat; och skall denna skatt utgöra hälften af gällande tullsats för utländskt råsocker af mörkare färg än N:o 18 af den i verldshandeln antagna holländska standard.

Vid beräkningen iakttages, att, sedan skatten för en ton betor uträknats, bråkdelen af öre utelemnas, hvarefter skatten påföres för vigten af de uppvägda betorna.

§ 2.

1. Med det i mom. 2 omnämnda undantag beräknas det enligt § 1 beskattningspligtiga råsockret efter de för tillverkningen använda betornas vikt sålunda, att etthundra kilogram råa (ej torkade) hvitbetor antagas lemna ett utbyte af nio kilogram socker.

2. Anlägges ny fabrik, må, der Kongl. Maj:t så pröfvar skäligt, utbytet af etthundra kilogram råa (ej torkade) betor vid fabriken beräknas utgöra, om den ligger på mer än fyrtio kilometers afstånd från annan i gång varande hvitbetssockerfabrik, under de fyra första tillverkningsåren fem och under de derpå följande fyra tillverkningsåren sju kilogram råsocker, men eljest under de första åtta åren det högsta ut-

byte, som skall beräknas vid någon inom nämnda afstånd från den nya fabriken belägen äldre fabrik.

§ 3.

Tillverkningsår räknas från och med den 1 September till och med den 31 Augusti nästföljande år.

Med tillverkningsdygn förstås tiden från klockan sex förmiddagen ena söckendagen till samma tid nästpåföljande söckendag.

§ 4.

Tillverknings-skatten för de under en kalendermånad till afverkning uppvägda hvitbetorna skall före utgången af nästföljande månad inbetalas till landtränteriet i det län, der fabriken är belägen. Betalas ej skatten å föreskrifven tid, återkallas det jemlikt § 10 mom. 3 för tillverkningens företagande meddelade tillståndsbevis och utmätes skatten.

§ 5.

Afskrifning eller återbetalning af tillverknings-skatt eger ej rum i anledning deraf, att de uppvägda hvitbetorna eller deraf framställda fabriker blifvit skadade eller förstörda.

Art. II. Om anmälan till hvitbetssockertillverkning.

§ 6.

Minst fjorton dagar, innan fabrik för tillverkning af hvitbetssocker första gången sättes i gång, skall tillverkaren till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i två exemplar inlemna dels skriftlig anmälan om sin afsigt att använda fabriken för tillverkning af hvitbetssocker (*fabriksanmälan*), innefattande jemväl en enligt de i den ordningsstadga, Kongl. Maj:t vill fastställa för hvitbetssockerfabrikerna i riket, meddelade särskilda föreskrifter affattad beskrifning å densamma, dels ock planritning öfver samtliga fabrikslokalerna med tydligt angifvande af hvars och ens ändamål.

§ 7.

Då fabriksanmälan skett, låte Kongl. Maj:ts Befallningshafvande öfverlemna handlingarne i ärendet till öfverkontrollör, som har att vid besigtning tillse, att anordningarne vid fabriken icke strida mot gällande föreskrifter, att de af tillverkaren lemnade uppgifterna äro riktiga samt att kärl och fasta apparater äro försedda med ordningsnummer och de förra jemväl med uppgift om rymden.

Uppmätning af pannor och andra fasta kärl företages likväl endast, när särskilda omständigheter dertill föranleda, och vare i sådant fall tillverkaren pligtig att ställa nödigt antal arbetare samt erforderliga målkärl till besigtningssmannens förfogande.

På kallelse af besigtningssmannen skall tillverkaren sjelf eller genom ombud närvara vid besigtningen vid äfventyr att densamma inställes och ny sådan endast medgifves på tillverkarens bekostnad. Öfver förrettningen skall föras protokoll i två exemplar, som undertecknas ej mindre af tillverkaren eller hans ombud än äfven af besigtningssmannen, hvilken senare till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande insänder det ena exemplaret och till tillverkaren eller hans ombud öfverlemnar det andra.

Sedan tillverkaren, om så erfordras, lemnats tillfälle att vid ny besigtning styrka, att de föreskrifter, besigtningssmannen meddelat, blifvit iakttagna, meddele Kongl. Maj:ts Befallningshafvande beslut, huruvida anordningarne godkännas. Godkännas desamma, tecknas beslutet derom å planritningen, hvarefter ett exemplar af planritningen och anmälan jemte besigtningssprotokoll öfverlemnas till öfverkontrollören, som insänder handlingarne till Kongl. Finansdepartementets kontroll- och justeringsbyrå, och ett exemplar af ritningen och anmälan återlemnas till tillverkaren, som är skyldig att, när så påfordras, hålla desamma tillgängliga för kontrolltjenstemännen.

§ 8.

Byggnader, lägenheter, fasta apparater och fasta kärl, som icke blifvit upptagna i fabriksanmälan eller som godkänts, men sedermera ändrats, må icke vid tillverkning af hvitbetssocker användas utan att hafva blifvit af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande godkända.

§ 9.

När i anseende till vidtagna förändringar inom fabrik äldre ritning icke vidare anses användbar, ege Kongl. Maj:ts Befallningshafvande före-

lägga tillverkaren att anskaffa ny ritning och beskrifning, med hvilka förfares enligt § 7.

§ 10.

1. Då fabrik skall sättas i gång, åligger tillverkaren att minst tio dagar förr, än betafverkningen företages, till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande ingifva skriftlig *driftsanmälan* med uppgift om

- a) dagen, då han ämnar börja afverkningen,
- b) den vikt betor, han beräknar i medeltal skola komma att afverkas för hvarje tillverkningsdygn under den tid, för hvilken driftsanmälan gäller,
- c) huruvida afverkningen skall fortgå dag och natt eller endast om dagen, samt
- d) det ombud, som i hans frånvaro skall företräda honom inför kontrolltjenstemännen.

2. Samtidigt med denna anmälan skall tillverkaren hos Kongl. Maj:ts Befallningshafvande ställa säkerhet för så stort skattebelopp, som svarar mot den uppgifna medelafverkningen under sextio tillverkningsdygn.

3. Varder nyssnämnda säkerhet af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande godkänd och finnes ej heller annat hinder för handteringens utöfvande, meddele Kongl. Maj:ts Befallningshafvande tillståndsbevis för tillverkningens företagande.

4. Vill tillverkare, sedan driftsanmälan skett, frångå lemnad uppgift, vare han pligtig sådant ofördröjligen anmäla hos Kongl. Maj:ts Befallningshafvande.

5. Har under tjugu på hvarandra följande tillverkningsdygn i medeltal för hvarje dygn afverkats mer än en femtedel utöfver hvad i driftsanmälan uppgifvits, skall tillverkaren ofördröjligen ställa säkerhet för det mot den ökade afverkningen svarande skattebeloppet, vid äfven tyrt att tillståndsbeviset eljest återkallas.

6. Driftsanmälan äfvensom anmälan enligt mom. 4 skall tillverkaren ingifva i två exemplar, af hvilka ett kvarstannar hos Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, som öfverlemnar det andra till vederbörande öfverkontrollör, för att af honom tillställas de vid fabriken anstälde kontrollörerne.

7. Till kontroll- och justeringsbyrån skall Kongl. Maj:ts Befallningshafvande första helgfria dag i hvarje vecka insända uppgift å de tillståndsbevis, som under föregående vecka utfärdats.

§ 11.

Har fabrik genom olyckshändelse så väsentligt skadats, att tillverkningen måste upphöra, eller vill tillverkaren af annan anledning afsluta afverkningen, skall han skriftligen anmäla sådant för öfverkontrollören, i senare fallet minst tre dagar förr, än uppvägning af betor sist skall ega rum; och åligger öfverkontrollören att härom lemna tillverkaren bevis samt ofördröjligen underrätta Kongl. Maj:ts Befallningshafvande. När sådan anmälan skett, må tillverkning ej utan nytt tillståndsbevis ega rum efter den tid, då enligt anmälan uppvägningen skolat afslutas.

§ 12.

Om uppvägning af hvitbetor ej företages inom fem helgfria dygn efter den i driftsanmälan uppgifna tiden eller afbrytes utan sådan anmälan, som i § 11 omförmäles, och ej ånyo företages inom tio dagar, den oräknad, hvarunder afbrottet skedde, åligger tillverkare att för hela den tid, hvarunder afverkning sålunda icke egt rum, till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande inbetala det kontrollörerne vid fabriken tillkommande arfvode, hvilket Kongl. Maj:ts Befallningshafvande eljest låter hos honom utmäta.

Art. III. Om kontrollen vid hvitbetssockerfabrikerna.

§ 13.

Öfverinseendet öfver kontrollen vid hvitbetssockertillverkningen i riket utöfvas af chefen för Finansdepartementets kontroll- och justeringsbyrå.

§ 14.

1. Enligt de närmare föreskrifter, som innehållas i ordningsstadgan, utöfvas kontrollen vid hvitbetssockerfabrikerna af kontrollörer under tillsyn af öfverkontrollörer.
2. Öfverkontrollörer förordnas af Kongl. Maj:t, som bestämmer den dem tillkommande ersättning.
3. Kontrollörer utses af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande efter

förslag af vederbörande öfverkontrollör. I fabrik, der afverkning af betor eger rum oafbrutet natt och dag, skola kontrollörerna till antalet vara fyra, men, der afverkningen försiggår endast om dagen, två; egande dock Kongl. Maj:ts Befallningshafvande förordna ett större antal kontrollörer, der särskilda omständigheter dertill föranleda.

4. Kontrollör erhåller af staten dagarfvode under tjänstgöringstiden med sex kronor samt dessutom, om resa förekommer, reseersättning med tio kronor för hvarje gång han inträder i tjänstgöring eller från en till annan fabrik förflyttas.

5. Tillverkaren vare skyldig att, så länge kontrollörerna böra uppehålla sig vid fabriken, åt hvar och en af dem i fabriken närhet kostnadsfritt upplåta ett eldadt, städadt samt med nödiga möbler och sängkläder försedt boningsrum, dock i intet fall flera än fyra rum, samt att åt den eller dem bland kontrollörerna, som sådant önska, anskaffa lämplig kost mot en ersättning af en krona om dagen för hvarje person.

§ 15.

De råa betorna skola af kontrollörerna uppvägas omedelbart innan de bringas i rif- eller skärmaskinerna samt i den mån afverkningen fortgår; ankommande det dock på Kongl. Maj:t att, der i fabrik, som varit i verksamhet, innan denna förordning träder i kraft, lokala hinder härför möta, i hvarje särskildt fall pröfva och bestämma, huru med iakttagande af nödig kontroll må vid uppvägningen förfaras.

§ 16.

Å sön- eller helgdag mellan klockan sex om morgonen och klockan sex om aftonen må uppvägning af betor eller deras afverkning å rif- eller skärmaskiner icke ega rum.

§ 17.

För betornas uppvägning vare tillverkare skyldig att anskaffa och underhålla våg äfvensom nödiga vigter.

Tillverkaren åligger jemväl att i fabriken till kontrollpersonalens förfogande ställa ett behörigen uppvärmdt och upplyst kontrollrum, så beläget, att vakthafvande kontrollören derifrån kan ej mindre sköta vågen än äfven öfvervaka betornas inmatning i rif- och skärmaskinerna.

Allt arbetsbiträde, som erfordras för betornas framskaffande till och bortförande från vågen, lemnas af tillverkaren.

§ 18.

Tillverkare åligger att öfver tillverkningens gång föra sådan bok, att derur med lätthet kan inhemtas, huru mycket af särskilda sockerfabrikater vunnits efter de vid fabriken afverkade betorna, äfvensom i öfrigt sådana upplysningar erhållas, som för upprättande af en tillförlitlig statistik öfver hvitbetssockerindustrien erfordras; och vare tillverkare skyldig att i afseende å bokens anordning och förande ställa sig till efterrättelse de föreskrifter, som chefen för kontroll- och justeringsbyrån meddelar. Nämda bok skall, när helst så påfordras, hållas tillgänglig för den öfverkontrollör, under hvilkens inseende fabriken är stäld.

§ 19.

Tillverkaren ställa sig till efterrättelse hvad ordningsstadgan innehåller om hans åligganden samt de föreskrifter, chefen för kontroll- och justeringsbyrån eller vederbörande kontrolltjensteman i enlighet med denna förordning eller ordningsstadgan meddelar.

Art. IV. Om ansvar för öfverträdelse af förordningens föreskrifter.

§ 20.

Den, som, utan tillståndsbevis, af hvitbetor tillverkar socker i fast eller flytande form, böte från och med etthundra till och med tvåtusen kronor eller straffes med fängelse från och med en till och med sex månader samt gälde den i § 1 stadgade tillverkningsskatt.

I sådant fall beräknas tillverkningsskatten efter den betafverkning, som med ledning af redskapens beskaffenhet, den tid, densamma må hafva varit i bruk, och hvad i öfrigt i målet förekommit kan antagas hafva egt rum.

§ 21.

Den, som i fabrik, der tillverkning af hvitbetssocker på grund af tillståndsbevis bedrifves,

å urlakningskärl fyller eller i rif- eller skärmaskin olofligen inmatar hvitbetor, hvilka icke blifvit af vederbörande kontrolltjensteman uppvägda,

eller vidtager åtgärd, hvarigenom vid betors uppvägning af kontrolltjensteman mindre än deras rätta vikt af vågen angifves,

så ock den, som i fabrik för hvitbetssockertillverkning olofligen bryter försegling eller öppnar eller borttager lås, som kontrolltjensteman åsatt,

straffes med böter från och med femhundra till och med femtusen kronor eller dömes till fängelse från och med en månad till och med ett år; dock att, der omständigheterna ådagalägga, att fyllandet af hvitbetor å urlakningskärl eller inmatandet af hvitbetor å rif- eller skärmaskin skett utan uppsåt att begå skatteförsvinnning, den skyldige straffes med böter från och med tio till och med femhundra kronor. Den sakfælde erlägge ock den tillverkningsskatt, hvaraf kronan gått i mistning.

§ 22.

Den, som under pågående lofgifven tillverkning af hvitbetssocker till dervid begagnad rif- eller skärmaskin eller urlakningskärl framför hvitbetor, som icke blifvit af kontrolltjensteman uppvägda, böte, ändå att oloflig afverkning ej följt, från och med femtio till och med femhundra kronor, der ej af omständigheterna finnes, att framförandet icke skett i uppsåt att begå skatteförsvinnning. Lag samma vare om den, som, der särskildt tillstånd till betornas framförande, innan uppvägning skett, blifvit efter § 15 meddeladt, bryter emot de såsom vilkor derför gifna föreskrifter.

§ 23.

För förbrytelse, hvarom handlas i §§ 20, 21 och 22, af arbetare eller annan vid hvitbetssockerfabrik anställd person ansvare tillverkaren såsom vore förbrytelsen af honom sjelf begången, så framt ej omständigheterna göra sannolikt, att den skett utan hans vetskap och vilja. Begagnar tillverkare ombud vid rörelsens utöfvande, ansvare dock ombudet jemte tillverkaren och lika med denne för sådan förbrytelse.

§ 24.

Underlåter tillverkare att ordentligt föra den bok, som föreskrifves i § 18, eller vägrar han öfverkontrollör tillgång till samma bok eller vederbörande kontrolltjensteman eller den, hvilken eger anställa under-

sökning om förbrytelse mot denna förordning, tillträde till rum eller byggnad, der undersökning må ske, eller till ritning och beskrifning öfver fabriken, straffes med böter från och med etthundra till och med ettusen kronor.

§ 25.

Öfverträdes förbud, som i § 16 gifvet är, böte tillverkaren hvarje gång sådant sker från och med fem till och med etthundra kronor.

§ 26.

Uraktlåter tillverkare att ställa sig till efterrättelse något af hvad i denna förordning eller gällande ordningsstadga föreskrifves eller de föreskrifter i fråga om tillverkares åligganden, vederbörande kontrolltjensteman i enlighet med denna förordning eller ordningsstadgan meddelar, straffes, der ej särskildt ansvar är bestämdt, med böter från och med fem till och med etthundra kronor; och ege Kongl. Maj:ts Befallningshafvande alltid att vid lämpligt vite ålägga honom att sin skyldighet genast eller inom utsatt tid fullgöra eller ock att låta tills vidare afbryta betafverknigen.

§ 27.

Tillverkare, som åt någon vid hans fabrik anställd kontrolltjensteman såsom gåfva något gifver eller erbjuder, böte från och med tjugu till och med tvåhundra kronor. Kontrolltjensteman, som gåfva mottager, vare lika ansvar underkastad och miste derjemte befattningen.

§ 28.

Den, som innehar eller innehaft befattning såsom kontrolltjensteman, vare förbjudet att röja tillverkares yrkeshemlighet eller affärsförhållanden. Gör han detta och framgår ej af omständigheterna, att han om den hemlighet eller de affärsförhållanden erhållit kännedom å tid, då han dylik befattning ej innehaft, straffes med böter från och med femtio till och med ettusen kronor.

§ 29.

När undersökning, hvarom i § 34 sägs, anställes mellan klockan nio om aftonen och klockan fem om morgonen å ställe, dit kontroll-

personalen, då ej eger fritt tillträde, men förbrytelse ej upptäckes, böte förrättningsmannen från och med fem till och med femtio kronor, der han ej haft giltig anledning till undersökningen.

§ 30.

Böter, som enligt denna förordning ådömas, skola, om tillgång till deras gäldande brister, förvandlas enligt allmän strafflag.

§ 31.

Då tillverkningsskatt jemte böter blifvit ådömd enligt denna förordning, må, der tillgång saknas till skatten eller någon del deraf, böterna ej kunna med penningar gäldas, utan skall den sakfælde i stället undergå motsvarande förvandlingsstraff.

§ 32.

Böter, som enligt denna förordning ådömas, tillfalla med en tredjedel kronan och med två tredjedelar åklagaren. Finnes särskild angifvare, tage han hälften af åklagarens andel. Sådan del tillkomme dock ej angifvare, då angivelse skett af föräldrar mot barn, barn mot föräldrar, makar eller syskon mot hvarandra, annan skyldeman mot den, hos hvilken han njuter kost och underhåll, fosterbarn mot fosterföräldrar eller tjenare mot husbondefolk under den tid, de äro i tjensten.

§ 33.

Förbrytelse mot denna förordning må endast åtalas af allmän åklagare.

Finner kontrolltjensteman öfverträdelse begången, som bör föranleda åtal, anmäla han det för allmän åklagare.

§ 34.

Allmänna åklagaren eger anställa undersökning för upptäckande af förbrytelser emot denna författning, dock ej i lokal, som är inrättad uteslutande till boningsrum, ej heller i hvitbetssockerfabrik, så länge denna står under tillsyn af de i § 14 nämnde kontrollörer, så framt ej

undersökningen blifvit af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande anbefald eller af vederbörande kontrolltjensteman begärd.

Sådan undersökning bör göras i två vittnens närvaro, och bör förrättningsmannen för att tillgodonjuta det skydd, som honom dervid tillkommer, vid förrättningen på sig synbart bära påbjudet tienstetecken eller, innan förrättningen företages, uppvisa fullmakt eller förordnande.

Bör förrättningsmannen inom orten eller är der allmänt känd, vare han frikallad från skyldigheten att sålunda styrka sin behörighet.

(Art. V. Allmänna bestämmelser.

§ 35.

Med tillverkare förstås i denna författning den person, hvilken i egenskap af egare, innehafvare, disponent eller verkställande direktör har högsta inseendet öfver fabriks skötsel och för hvilken derföre det i § 10 mom. 3 omförmälda tillståndsbevis skall utfärdas.

§ 36.

Denna författning skall icke ega tillämpning å sådan tillverkning af sirap, som kan ega rum allenast för eget husbehof med användande af hvitbetor, dem tillverkaren sjelf odlat.

Denna förordning träder i kraft den 1 Juli 1893; dock att det i § 2 mom. 1 omförmälda utbyte skall beräknas
intill den 1 September 1895 till 7,5 kilogram och
intill den 1 September 1897 till 8,25 kilogram,
allt för etthundra kilogram råa (ej torkade) hvitbetor.

---

*Utdrag af protokollet öfver finansärenden, hållet inför Hans Maj:ts
Konungen i Statsrådet å Stockholms slott den 16 December
1892.*

Närvarande:

Hans Excellens Herr Statsministern BOSTRÖM,
Hans Excellens Herr Ministern för utrikes ärendena Grefve LEWENHAUPT,
Statsråden: Friherre VON ESSEN,
Friherre ÅKERHIELM,
ÖSTERGREN,
GROLL,
WIKBLAD,
GILLJAM,
Friherre RAPPE,
CHRISTERSON.

Chefen för Finansdepartementet, Statsrådet Friherre von Essen föredrog i underdånighet det af särskilda komiterade den 7 April innevarande år afgifna betänkande och förslag angående beskattning af hvitbetssockertillverkningen i riket äfvensom Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes i Malmöhus och Gotlands län på grund af nådig befallning deröfver afgifna underdåniga utlåtanden.

Härefter anförde departementschefen:

»Sockertullen har länge utgjort en af statens viktigaste inkomstkällor. Vissa år under det senaste årtiondet har denna tull inbragt ända till en sjundedel af statens samtliga inkomster. Så länge tillverkning af råsocker icke eller icke i nämnevärld mån egde rum inom landet,

var sagda tull den enda form, hvarunder sockerförbrukningen var belagd med skatt. Förändrade förhållanden inträdde, då tillverkning af hvitbetssocker i allt större skala började idkas i Sverige.

Om man tänker sig, att i ett land, hvars sockerbehof förut uteslutande blifvit fylldt genom införsel af utländskt socker, hvitbetssockertillverkningen vunne en sådan utveckling, att den förmådde fylla landets hela sockerbehof — en eventualitet, som redan inträdt i flera europeiska länder och icke synes utesluten äfven i Sverige — och om man vidare tänker sig, att staten icke häraf funne sig föranlåten att vidtaga någon ändring i sockerbeskattningen, utan bibehölle den förutvarande tullen såsom den enda formen för denna beskattning, skulle följden häraf varda den, att statens inkomst af sockertullen upphörde och att sockret sålunda ej vidare blefve ett beskattningsföremål för staten.

Då sockret ansetts utgöra ett lämpligt beskattningsföremål, har emellertid i de länder, der odling af sockerbeter blifvit införd, den omständigheten, att socker börjat tillverkas inom landet i stället för att införas utifrån, icke kunnat utgöra tillräcklig anledning för staten att afstå från nämnda varas beskattande. Här af framgick nödvändigheten att belägga den inhemska hvitbetssockertillverkningen med en särskild skatt eller accis. För att sockrets betydelse såsom skatteföremål för staten icke skulle minskas, erfordrades tydligen, att accisen å det inhemska sockret sattes till samma belopp som tullen å det utifrån införda. Här mötte emellertid en annan omständighet. Utom det att tillverkningen af hvitbetssocker uppväxte till en betydande industri, hvilken särskildt under sin utvecklingsperiod likasom andra industrier gjorde anspråk på att af staten omhuldas, har hvitbetssockerindustrien öfverallt visat sig ega ett synnerligen gynnsamt inflytande på jordbruket, i det att hvitbetsodlingen nödvändiggjort en hög kultur af den därför använda jorden, beredt en säker och förmånlig afsättning för dess produkter samt lemnat rika arbetstillfällen åt befolkningen i de orter, der denna rotfrukt odlats, allt förhållanden, hvilka förmått staten att till förmån för sagda industri estergifva en del af den skatt, som bort uttagas för att uppehålla sockerbeskattningen vid dess förra höjd.

Utvecklingsgången har varit den nu antydda i Sverige ej mindre än i andra länder. De första försöken att här i landet införa tillverkning af hvitbetssocker förekommo på 1830-talet, men blefvo utan framgång. De anlagda fabrikerna gingo snart under, utan att hafva föranledt någon åtgärd af lagstiftaren. Den nuvarande betsockerindustrien i Sverige kan sägas datera sig från år 1853, då skånska sockerfabriksaktiebolagets fabrik i Landskrona anlades. Tillverkningen vid denna

fabrik steg till belopp, hvilka, om än icke synnerligen betydande i förhållande till kvantiteten importeradt socker, likväl voro tillräckliga att, i förening med grundandet af nya fabriker, fästa uppmärksamheten på nödvändigheten att belägga det inhemska sockret med accis. Genom nådiga kungörelsen den 15 Oktober 1869 förordnades ock, att tillverkningen af hvitbetssocker inom landet skulle åläggas särskild beskattning i förhållande till införseltullen å utländskt råsocker och att undantag från denna bestämmelse medgäfves sålunda: att nämnda tillverkning finge skattefritt bedrivas till den 1 Juli 1873, att från och med den 1 Juli 1873 till den 1 Juli 1876 tillverkningen endast skulle åläggas en skatt, motsvarande en femtedel, från och med den 1 Juli 1876 till den 1 Juli 1879 två femtedelar, från och med den 1 Juli 1879 till den 1 Juli 1882 tre femtedelar samt från och med den 1 Juli 1882 till den 1 Juli 1885 fyra femtedelar, allt af den vid dessa tider gällande tullsats å utländskt råsocker af mörkare färg än N:o 18 af den i världshandeln gällande holländska standard.

Den till en femtedel af tullsatsen å råsocker bestämda skattesatsen för inhemskt hvitbetssocker trädde i kraft vid den afsedda tiden, den 1 Juli 1873, och likaledes den beslutade förhöjningen till två femtedelar af nämnda tullsats den 1 Juli 1876, men då tiden kom för skattesatsens förhöjning till tre femtedelar af råsockertullen, hade samtliga fabriker utom en upphört och afverkningen af betor nedgått från 31,082,6 ton, som den utgjorde under tillverkningsåret 1873—74, till 7,031,2 ton under tillverkningsåret 1878—79. Under sådana förhållanden beslöt Riksdagen, att afgiften till den 1 Juli 1882 skulle utgöra endast två femtedelar af tullen å råsocker, hvilken skattesats derefter genom nådiga förordningen den 16 Juni 1882 blef gällande utan begränsning till tiden.

Efter denna tid har emellertid hvitbetssockerindustrien i landet utvecklat sig på ett storartadt sätt. Från 19,235 ton under tillverkningsåret 1882—83 har betafverkningen ökat till 260,064,4 ton under tillverkningsåret 1891—92. Frågan om skattesatsens riktiga bestämmande har derigenom förvandlats från en fråga af hufvudsakligen principiell natur till en fråga af största betydelse för statens finanser. 1891 års Riksdag beslöt ock att från den 1 September samma år höja skatten till hälften af råsockertullen och anhöll tillika i skrifvelse af den 14 Maj samma år, att Eders Kongl. Maj:t vid framläggande af nådig proposition angående den tullsats å socker, hvartill tullkomiténs betänkande antogs gifva anledning, jemväl täcktes taga under ompröfning, huruvida någon ändring i den då utgående hvitbetssockeraccisen så väl

i fråga om dess belopp som i afseende å sjelfva beskattningssystemet lämpligen kunde ega rum, och derom i sådant fall hos Riksdagen göra framställning.

Vid föredragning den 6 Augusti 1891 af denna Riksdagens skrifvelse fann Eders Kongl. Maj:t godt tillsätta en komité med uppdrag, bland annat, att taga under ompröfning, huruvida anledning förefunnes till förändring vare sig af beloppet utaf hvitbetssockertillverkningsafgiften eller af det nu varande systemet för beskattning af nämnda tillverkning, samt att afgifva de förslag, som af en sådan pröfning kunde anses påkallade. Till åttlydnad af denna befallning har komitén, som jemlikt nådigt bemyndigande vid fullgörande af sitt uppdrag tillkallat sakkunniga personer inom sockerindustrien, den 7 April innevarande år afgifvit förslag dels till förordning om beskattning af hvitbetssockertillverkningen i riket, dels ock till ordningsstadga för hvitbetssockerfabrikerna.

Med anledning af hvad i Riksdagens skrifvelse den 14 Maj 1891 yttras angående eventuel förändring i sockertullen erinrar jag endast derom, att Eders Kongl. Maj:t vid föredragning den 13 Januari innevarande år af tullkomiténs underdåniga betänkande funnit komiténs framställning om nedsättning i sagda tull icke böra föranleda till någon Eders Kongl. Maj:ts åtgärd.

Innan jag går att redogöra för de resultat, hvartill den under den 6 Augusti 1891 tillsatta komité kommit, bör jag erinra derom, att beskattningen af hvitbetssockertillverkningen enligt det i Sverige antagna systemet är en råämnesbeskattning, i det att skatten utgår efter de afverkade betornas vikt, äfvensom att denna råämnesbeskattning för närvarande är så anordnad, att, medan skatten nominelt utgör hälften af råsockertullen, den faktiskt utgår med ett icke obetydligt lägre belopp. De afverkade betornas vikt evalveras nemligen i socker efter den beräkningsgrund, att 100 kilogram betor lemna 6,25 kilogram socker, hvar efter den sålunda utrönta sockerqvantiteten påföres den fastställda skatten. Som emellertid, enligt hvad komitén upplyst, det verkliga utbytet af råsocker under de senaste åtta åren varit betydligt högre än det af lagen antagna af 6,25 procent, eller i medeltal 9,43 procent, högst 10,42 procent och lägst 7,29 procent, inses häraf, att den i lagen stadgade utbytesberäkningen är för tillverkarne synnerligen fördelaktig.

Då nyssberörda komité på våren innevarande år afgaf sitt betänkande, funnos i Sverige åtta i gång varande hvitbetssockerfabriker, alla i Malmöhus län, nemligen vid Säbyholm, Arlöf, Staffanstorp, Trelleborg, Helsingborg, Örtofta, Jordberga och Kjöfinge. Under höstens lopp hafva tillkommit ytterligare två fabriker, nemligen vid Hököpinge i Malmöhus län och vid Engelholm i Christianstads län. Fabrikerne äro i allmänhet afsedda att afverka 30- à 40,000 ton betor under kampanjen, som tager sin början tidigast i slutet af September och i allmänhet slutar inom Februari månads utgång.

Under tiden från och med den 1 Juli 1876 till den 1 September 1891, då skatten utgjorde $\frac{2}{3}$ af den till 23,5 öre per kilogram fastställda råsockertullen, eller således 9,4 öre per kilogram, uppgick hvitbetssockerindustriens skydd — eller statens eftergifna skatt — nominelt till 14,1 öre per kilogram, ehuru detsamma på grund af den för tillverkaren gynsamma utbytesberäkningen faktiskt uppgick till betydligt högre belopp. Sedan den 1 September 1891, då skatten höjdes till sockertullens halfva belopp, utgör sagda skydd nominelt 11,75 öre per kilogram.

I hvilken mån den lägre beskattningen å det inhemska hvitbetssockret föranledt till minskning i statens inkomst, framgår af följande tabell, utvisande förhållandet under de senast förflutna fem tillverkningsåren:

År.	Betafverkning.	Socketillverknings reducerad till 1:a produkt.	Erlagd skatt.	Skatt beräknad lika med tullen till 23,5 öre å tillverknings.	Statens minskade inkomst.
1887/88	83,605,1 ton	8,711,651 kg.	491,179 kr.	2,047,237 kr.	1,556,058 kr.
1888/89	86,111,7 „	8,456,168 „	505,906 „	1,987,199 „	1,481,293 „
1889/90	136,813,3 „	13,941,275 „	803,778 „	3,276,199 „	2,472,421 „
1890/91	218,229,2 „	19,684,273 „	1,282,096 „	4,625,804 „	3,343,708 „
1891/92	260,064,4 „	23,405,796 „	1,909,847 „	5,500,362 „	3,590,515 „

Komitén erinrar likväl vid dessa siffror, att statens minskade inkomst måhända bör antagas vara något mindre än den i tabellen angifna, i det att, om en sockerquantitet, motsvarande den i landet tillverkade, utifrån införts, införseln sannolikt kommit att afse ett finare socker än det inom landet tillverkade betsockret och sålunda kommit att uppgå till ett något mindre tontal.

De anförda siffrorna beteckna, med nyssnämnda reservation, den inkomst, hvaraf staten gått i mistning derigenom, att hvitbetssocker-

accisen varit lägre än råsockertullen. Som emellertid konsumtionen af socker alltjemnt varit i stigande, företer sammanlagda beloppet af sockertullen och hvitbetssockertillverkningsafgiften icke en motsvarande nedgång, ehuru den likväl är betydlig nog. Summan af sagda statsinkomster, som år 1890 uppgick till 12,899,000 kronor, besteg sig år 1891 till endast 10,978,000 kronor, eller lägre än under något år af den senast förflutna tioårsperioden med undantag af år 1882. Statens inkomst enbart af sockertullen hade från år 1890, då den utgjorde 11,901,000 kronor, nedgått till 9,131,000 kronor, afgift för det å nederlag liggande sockret inberäknad, år 1891. Minskningen i tullinkomsten uppvägdes, som sagdt, icke af ökningen i hvitbetssockertillverkningsafgiften, hvilken från 998,000 kronor, som den utgjorde år 1890, år 1891 steg till 1,847,000 kronor.

I komiténs betänkande ställes likväl i utsigt, att statens förlust icke kommer att stadna vid den nyss angifna. Om endast 70 procent af åkerarealen inom 10 härad af Malmöhus län användas till odling af sockerbetor med sjuårig cirkulation, skulle denna areal vara tillräcklig att lemna mer än Sveriges nuvarande årliga behof af socker. Statens inkomst af sockerbeskattningen skulle då enligt nu gällande beskattningsgrunder endast uppgå till 5,200,000 kronor, medan sagda beskattning i dess båda former under det senaste årtiondet årligen inbragt belopp, vexlande mellan lägst 10,363,000 kronor och högst 12,899,000 kronor.

Under sådana förhållanden besvarar komitén frågan, huruvida icke lagstiftningen bör ingripa för att i tid ordna beskattningen efter grunder, som mera kunna vara afpassade efter statsverkets intresse, med obetingadt ja.

Beträffande frågan, om förändringen bör omfatta jemväl ett ombyte af *beskattningssätt*, lemna komitén en redogörelse för de beskattningsmetoder, som i olika länder blifvit använda, nemligen skattens beräknande 1) efter den använda redskapens afverkningsförmåga, 2) efter vigten af de använda betorna, 3) efter mängden och sockerhalten af den utpressade eller urlakade betsaften samt 4) efter vigten af det tillverkade sockret. Då beskattning efter redskapens afverkningsförmåga blifvit öfvergifven i de länder, der densamma tillämpats, och otillförlitligheten af beskattningssättet efter betsaftens mängd och täthet synts komitén ådagalagd genom de upplysningar komitéu iuhemtat angående dess tillämpning i vissa länder, har för komitén endast återstått att öfverväga, huruvida skäl förefunnes för den nuvarande materialskattens utbytande mot *produktbeskattning*. Sistnämnda beskattningssätt tillämpas

i Frankrike, Tyskland, Österrike-Ungern och Ryssland, hvilka länders utförsel af socker öfverstiger införseln, äfvensom i Danmark. Produktbeskattningen förekommer dels såsom *fabrikatskatt*, enligt hvilket system skatten påföres hvitbetssockret, när det lemnar fabriken, dels såsom *konsumtionsskatt*, att erläggas då varan uttages till förbrukning inom landet, hvilket senare beskattningssätt förutsätter, att ej blott alla hvitbetssockerfabriker, utan äfven alla raffinaderier sättas under bevakning.

Komitén lemnar å sidorna 36—39 i sitt betänkande en redogörelse för de med de särskilda beskattningssätten förenade fördelar och olägenheter, till hvilken redogörelse jag anhåller att här få hänvisa. Angående frågan om införande af produktbeskattning anför komitén, att detta beskattningssätt särskildt för våra förhållanden erbjöde den fördel, att fabrikena i den gamla hvitbetsodlande trakten finge betala skatt för allt, hvad de tillverkade, och att fabriker i orter, der betodlingen infördes, icke finge betala för ett högre utbyte, än de i början verkligen kunde åstadkomma. Förutom den ökade kontrollkostnad, detta system skulle medföra för statsverket, måste det dock medföra synnerligen betungande olägenheter och kostnader för tillverkarne, hvilkas fabriker icke vore inrättade med afseende å den kontroll, som med en produktbeskattning vore oskiljaktig. Valdes den form, som kallades *fabrikatskatt*, måste man tänka sig olika skattesatser för socker af olika finhet. Med afseende å hvarje efter färgen lämpadt typs-systems oduglighet i afseende å hvitbetssocker måste vidare sockrets beskaffenhet utrönas genom det instrument, som benämnes polarimeter. Härtill fordrades en tekniskt bildad person och kontrollkostnaden blefve härigenom betydligt fördyrad. Funnes endast en skattesats, skulle tillverkarne föränledas att för begränsande af skattebeloppet endast tillverka rent socker, hvilket skulle innebära förlust eller möjligen ruin för de nu bestående raffinaderierna. Det kunde visserligen stadgas, att hvitbetssockerfabrikena endast finge tillverka råsocker, men dels erfordrades äfven då en polarimetrisk undersökning af sockrets beskaffenhet och dels mötte för ett sådant förbud ett bestämdt hinder deri, att fabrikena vid Arlöf och Helsingborg äfven vore inrättade för rening af socker. Att i dessa fabriker skilja mellan råsockertillverkning och raffinering gränsade till det omöjliga, ty många apparater, kärl och rörledningar begagnades ömsevis för råsocker och raffineradvara. Beräkningen af de olika skattesatserna blefve dock alltid godtycklig och komme att gynna antingen raffinaderierna, råsockerfabrikena eller de fabriker, som omfattade båda verksamheterna. En olägenhet, som åtföljde systemet, vore äfven, att efterprodukter från en fabrik icke kunde

omarbetas vid eu annan. Vid den förra vore de redan beskattade och vid den senare skulle de ånyo beskattas, då de lemnade fabriken. Den omständighet, att fabrikerne vid Arlöf och Helsingborg vore afsedda så väl för råsockertillverkning som för raffinering, medförde för dem nödvändigheten att förarbeta äfven råsocker, som införts från utlandet. Att betydande, kanske olösliga svårigheter mötte vid beräkning af afgifterna för de olika sockerslag, som dit infördes eller derifrån utginge, vore uppenbart.

Infördes åter *konsumtionsskatt*, måste jemväl de äldre raffinaderierna underkastas samma kontroll som hvitbetssockerfabrikerne och transporten af socker mellan hamnarne och hvitbetssockerfabrikerne samt raffinaderierna ske under bevakning till stor kostnad för staten och synnerligen afsevärda och kostsamma olägenheter för raffinaderierna, som icke vore byggda med afseende å någon tanke derpå. Billigtvis borde väl de ombyggnader, som för bevakningens skull erfordrades vid raffinaderierna, bekostas af staten. I hvad fall som helst komme dock hvilken form af produktbeskattning man valde att vara för industrien vida mer hämmande och kostsam än det nu brukliga beskattningssättet.

Till dessa olägenheter, som vore förenade med produktbeskattningen, kunde läggas, att behovet af en förändring af beskattningssätt icke vore så stort här i landet, der industrien ännu icke nått den utveckling, att utförsel kunde ifrågasättas, och någon utförselgodtgörelse således icke behöfde medgifvas, utan tvärtom industrien vore i behof af tullskydd.

Med afseende härå och då komitén förestälde sig, att förhållandet mellan äldre och nyare fabriker kunde ordnas på ett af komitén angifvet sätt, som jag nedan går att omförmåla, ansåge komitén lika med de af komitén tillkallade sakkunnige, *att för närvarande anledning ej finnes att frångå det hittills i riket följda och efter betornas vikt lämpade beskattningssättet*, som visat sig framför andra sådana egnadt att befördra industriens utveckling.

Då komitén således antagit, att beskattningen fortfarande borde utgå efter betornas vikt, har komitén måst ifrågasätta en betydlig förhöjning af det utbyte, som hittills varit antaget. Detta har varit 6,25 procent, under det att, såsom förut nämnts, det verkliga utbytet i medeltal för de senaste åtta åren utgjort 9,43 procent, ehuru det för tillverkningsåret 1890—91 endast uppgått till 9,02 procent och vid Örtofta till 8,13 procent. I anslutning till de sakkunniges yttranden har komitén derfor antagit, *att utbytet bör fastställas till 9 procent*.

Härvid måste dock — anför komitén vidare — tagas i öfver-

vägande, huruvida industrien för närvarande kan bära den skatteförhöjning, en sådan förändring af utbytesberäkningen innebär, och vidare om industrien är i tillfälle att derutöfver vidkännas en förhöjning af skatten i dess förhållande till sockertullen.

I detta afseende anför komitén, bland annat, att industrien, uppvoxen under ett betydligt skydd, ännu icke kan undvara sådant samt att omsorgen om de inhemska näringarne ej torde medgifva, att genom skattens förhöjning tullskyddet minskas i den grad, att derigenom skulle förqvävas en industri, hvilken är af sådan betydelse för landets näringslif och särskildt dess jordbruk. Vidare erinrar komitén, att skatten vid 1891 års riksdag höjdes från $\frac{2}{3}$ till hälften af råsockertullen, 23,5 öre per ett kilogram, hvarigenom den förut utgående skatten höjdes med 25 procent. Höjes nu utbytet till 9 procent, kommer afgiften för 100 kilogram betor att utgöra 105,75 öre, då samma afgift till och med 1890—91 års kampanj var 58,75 öre. Höjningen i skatten blifver således 47 öre och afgiften varder nära fördubblad mot det före den 1 September 1891 gällande beloppet.

Rörande fabrikernas förmåga att bära den sålunda ökade beskattningen har komitén med stöd af beräkningar, grundade på officiella uppgifter å de inkomstbelopp, för hvilka fabrikerna varit bevillnings-taxerade — till hvilka beräkningar, förekommande å sidorna 65—66 i komiténs betänkande, jag här hänvisar — kommit till det resultat, att de äldre fabrikerna kunna bära en beskattning, grundad på den beräkning, att betorna lemna 9 procent råsocker, men att de fabriker, hvilka helt nyligen satts i gång, ännu icke förmå att utgöra en sådan skatt.

Då fabrikerna vid Örtofta och Helsingborg knappast hunnit att afsluta sin andra kampanj samt nya fabriker tillkommit vid Jordberga och Kjeffinge samt vore under anläggning vid Hököpinge och Engelholm, måste hänsynen till dessa fabriker mana till försigtighet, så att dem bereddes något rådrum, under hvilket betodlingen kunde uppdrivas till den höjd, att betor der vunnes till erforderlig myckenhet och lemnade ett utbyte, som närmade sig det, hvilket vunnes vid de äldre fabrikerna. Enär så väl de nya som de äldre fabrikerna låge jemförelsevis nära hvarandra, syntes högre beskattning ej böra påföras de äldre än de nyare, hvilka för annan händelse blefve i tillfälle att vid inköp af betor öfverbjuda de förra. Jemväl de äldre blefve under en öfvergångstid i tillfälle att bereda sig på de förändrade vilkor, under hvilka rörelsen för framtiden komme att drivas. *Komitén ansåge sig således icke för närvarande kunna ifrågasätta någon förändring af skat-*

tens förhållande till sockertullen, utan förestälde sig tvärtom, att, på sätt de tillkallade sakkunnige ansett nödigt, tillverkarne borde få åtnjuta något rådrum med förhöjandet af det lagbestämda utbytet, så att det komme att beräknas

från den 1 September 1893 till 7,5 procent,
 » » 1 » 1895 » 8,25 » och
 » » 1 » 1897 » 9 »

För bestämmandet af särskildt dessa tidpunkter talade, att i Tyskland exportpremierna från den 1 Augusti 1895 nedsattes och från den 1 Augusti 1897 skulle upphöra.

Till en början komme sannolikt den förhöjda beskattningen att dels undanskjuta anläggandet af nya fabriker, dels föranleda tillverkarne att nedsätta betpriset, hvilket åter komme att inskränka betodlingen. I följd häraf skulle statens förlust å sockerbeskattningen begränsas. De fördelar, betodlingen medförde för landtbrukaren, komme dock snart att verka en ytterligare utveckling af betodlingen i förening med ett höjdt utbyte af socker. Den härmed förenade ökade inkomsten skulle i sin tur framkalla nya fabriker med nya områden för betodling, och den tillverkning af socker, som då uppstode, komme att förminska statsinkomsten, så att lagstiftningen åter måste ingripa. Sådan hade utvecklingen varit i andra länder.

Komitén erinrar, att vid flera tillfällen, då fråga om hvitbetssockerbeskattningen förevarit, hafva uttalats önsknings om bestämmelser, hvilka kunde underlätta anläggande af fabriker i nya trakter, der betodlingen alltså kunde införas och landtbruket således röna det gynsamma inflytande, som med denna odling vore förenadt. Det vore klart, att sådana bestämmelser skulle blifva mera nödvändiga, i den mån sockertillverkningen genom höjd utbytesberäkning och höjd afgift beskattades.

»Såvidt komitén kunnat utröna, har, yttrar komitén, försök i sådan riktning ingenstädes skett, utan har beskattningen allestädes varit lika för både gamla och nya fabriker. Med ett sådant gynnande af nya fabriker äro ock förenade åtskilliga olägenheter. En sådan vore, om staten genom en betydande eftergift af skatten framkallade hvitbetssockerfabriker i en trakt, der erforderlig mängd betor ej kunde vinnas eller der jorden ej framalstrade betor af tjenlig beskaffenhet. Vid ett lågt utbyte är det ej nog, att betskatten drabbar tyngre, det bör ej förbises, att, då en viss mängd betor afverkas, kostnaden är ungefär

densamma, antingen mer eller mindre socker dervid erhålles. Är utbytet lågt, blir tillverkningskostnaden högre för kilogram socker. Ja, en minskning af 1 kilogram socker per deciton betor betyder mer än skatten för 2 procents rendement. Om således staten genom skattelindring framkallade hvitbetssockertillverkning i en trakt, som icke eger de naturliga vilkoren för rörelsen, kommer denna att icke kunna bära sig, då den högre skatten påföres; och då har tillverkaren förlorat sin anläggningskostnad och staten utan gagn vidkänts skatteuppostringen, helst jordbrukarne, sedan fabriken nedlagts, måste upphöra med betodlingen. Medgifves åter skattelindring för en fabrik, som anlägges i en redan betodlande trakt, sker derigenom en orättvisa emot äldre fabriker, hvilka fått vidkännas besvärligheter med betodlingens införande och nu erhålla en konkurrent, som, utan att hafva gjort uppostringar för betodlingen, är i tillfälle att öfverbjuda dem vid inköp af betor. Vore ej fabrikerne så dyrbara, kunde man tänka sig, att de skulle flyttas för att få namn af nya fabriker och rätt till en gynsammare behandling. Sådan konkurrens torde kunna förekomma, så snart ej afståndet mellan fabrikerne är minst dubbelt så stort som radien till det område, från hvilket en fabrik skäligen kan antagas hemta sina betor. I allmänhet torde dessa ej föras längre än 20 kilometer.»

Beträffande frågan, i hvilka delar af riket nya, lindrigare beskattade fabriker kunde tänkas uppstå, anför komitén, att inom de delar af Malmöhus län, som egnade sig för betodling, redan funnes så många fabriker, att, med nämnda begränsning, några nya, lindrigare beskattning underkastade knappt kunde tänkas. Inom Christianstads län torde vissa områden egna sig för betodling, och likaledes torde det sydligare Hallands kusttrakt dertill passa.

Inom rikets öfriga provinser vore det företrädesvis Gotland, som sades egna sig för betodling. I detta afseende meddelar komitén å sidan 69 i betänkandet vissa uppgifter angående Gotlands klimatiska förhållanden och sockerhalten i betor, som skördats å olika trakter af ön, samt påpekar särskildt, att den gotländska myrjorden ansetts för tjena beaktande.

Då en betydlig förhöjning af skatten ifrågasattes och det icke kunde förväntas, att fabriker, hvilka inrättades i trakter, der hvitbetsodling hittills ej egt rum, skulle kunna ernå samma utbyte som hvitbetssockerfabrikerne i Skåne, har det synts komitén, som om billigheten fordrade, att de fabriker, som inrättades å ställen, der hvitbetsodling ej förut egt rum, finge beskattas efter ett lägre utbyte åtminstone under den första cirkulationen, då betodlingen ännu icke hunnit visa

sina fördelar. Komitén föreslår derföre, att, då ny fabrik anlägges på mer än 40 kilometers afstånd från annan i gång varande hvitbetssockerfabrik, utbytet må beräknas utgöra under tre år fem och under tre år sju procent. Skulle fabriken komma att ligga inom nämnda afstånd från en fabrik, som åtnjöte förmånen af nämnda lindring, borde den naturligtvis icke åtnjuta större fördel än denna, men ej heller beskattas lika med gammal fabrik. Den borde således sättas i samma ställning som den äldre af dem. Lindringen syntes dock alltid böra göras beroende på Eders Kongl. Maj:ts pröfning.

Härigenom skulle ny fabrik under de tre första åren få erlägga för ton betor 5 kronor 87 öre eller samma belopp, som beskattningen utgjorde från och med den 1 September 1879 till den 1 September 1891. Under de tre följande åren åtnjöte fabriken en öfvergångsbeskattning.

Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Malmöhus län anför i sitt öfver komiténs betänkande afgifna utlåtande, bland annat, att, derest frågan om hvitbetssockerbeskattningen betraktades endast ur synpunkten af statens skatteintresse — det är att staten genom uttagande af accis för tillverkningen af hvitbetssocker erhöle ersättning för den minskning i inkomst af tull för utländskt socker, som i följd af socker-tillverkning inom landet uppstode — så vore det tydligt, att accisen borde höjas så högt, som möjligt vore utan nämnvärd hänsyn till fabrikernas bestånd. Men hade man icke endast detta mål för ögonen, så vore det lika tydligt, att andra synpunkter måste tagas med i räkningen. Till dessa hörde så väl industriens icke oberättigade kraf på lugn och ro i dess utveckling som ock landtbrukets i den del af landet, der sockerbetor odlades, anspråk på, att de af sagda odling för landtbruket erhållna fördelar icke upphörde genom industriens förqväfvande eller hämmande, hvarförutom ej heller finge förbises de synnerligen stora tillfällen till väl aflönad arbetsförtjenst, som odling af hvitbetor medförde för talrika arbetare under den del af året, då jordbruksarbete eljest icke skulle stå dem till buds.

Då det dessutom för staten vore icke allenast en fördel, utan äfven en skyldighet, att beskattningen af en betydande industrigren hölles inom skäligen gränser, samt först omförmälda synpunkt icke syntes vara af större vikt och betydighet än de sistnämnda i annat fall, än

då statens behof icke kunde på annat sätt fyllas, så vore det för bedömande af frågan, huruvida det nu föreliggande förslaget borde godkännas, af afgörande betydelse, huru en utredning angående det ekonomiska resultatet under den förflutna tiden på de i verksamhet varande hvitbetssockerfabrikerna utfallit, derest på dem tillämpats den af komitén föreslagna grund för beskattningen och utbytesberäkningen. Visade således en sådan utredning, att fabrikerna icke under hela sin verksamhetstid kunnat bära en så tung skatt som den föreslagna, så syntes dermed ock förslagets öde böra vara afgjort, så vida afsigten vore att lemna denna industrigren möjlighet att vara till.

En dylik utredning har länsstyrelsen verkställt genom upprättande af en öfversigt, hvilken för hvarje afverkningsår angifver vigten af uppvägda och till fabrikation af socker använda hvitbetor, den tillverkningsafgift, som enligt gällande bestämmelser erlagts, och den tillverkningsafgift, som enligt komiténs förslag framdeles skulle erläggas för samma kvantitet afverkade hvitbetor. Denna utredning har länsstyrelsen derefter fullföljt genom att jemföra de summor, som angifva skilnaden mellan den erlagda och föreslagna tillverkningsafgiften, med fabrikernas för samma år uppskattade inkomst af fabriksdriften. Af denna utredning — hvilken icke omfattar afverkningsåret 1891—92, enär den af rörelsen sagda år beroende inkomstbeskattningen vid tiden för utlåtan- dets afgifvande ännu icke blifvit fastställd, och ej heller, på grund af särskild orsak, uppskattade inkomsten af rörelse vid Arlöfs, Säbyholms och Staffanstorps fabriker för afverkningsåret 1888—89 — framgår, enligt hvad Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande anför, att samtliga hvitbets- sockerfabrikerna med undantag af Trelleborgs och Helsingborgs, hvilken senare jemväl idkade raffinaderi, hvarå vinsten icke kunde särskildt uppgifvas, skulle, om den nu föreslagna beskattningen gäلت för dem, under de första åren af sin tillvaro gått med förlust till belopp, som i runda tal utgjort för Arlöf respektive 400 kronor, 31,600 kronor, 60,500 kronor, 63,200 kronor och 133,500 kronor, för Säbyholm 26,200 kronor, 34,000 kronor, 36,200 kronor och 46,400 kronor samt för Staffanstorp 14,700 kronor och 35,800 kronor; och detta oaktadt fabrikernas verkliga vinst af rörelsen vore lägre än den till beskattning upptagna inkomstsiffran, enär fabrikerna vid deras upptaxering till inkomstbevillning icke finge tillgodoräkna sig afdrag för de skatter, de utbetalt, och ej heller för de oundgängliga afskrifningar å byggnader, som de gjorde, hvilka afskrifningar i regeln vore högre än det belopp, hvilket såsom hyresafgift finge vid inkomstberäkningen frändragas.

Deremot syntes de fabriker, som under en följd af år varit i

verksamhet, kunnat, med undantag måhända af en, bära den föreslagna förhöjda beskattningen, och några af dem hafva lemnat en vinst, som måste anses tillfredsställande, ehuru väl det borde såsom en på frågans bedömande inverkan faktor framhållas, att raffinaderierna, hvilka under de senare åren betalt jemförelsevis mycket höga pris för råsockret, icke längre torde dermed fortfara, utan komma att sätta priset lägre än det tyska priset med tillägg af tullen, hvartill de finge bättre tillfälle, i den mån råsockerfabrikernas antal ökades. Ej heller borde de med hvitbetssockerindustrien förenade betydliga risker, hvilka komitéu jemväl påpekat, förbises.

Med afseende å hvad sålunda anförts förmenar Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, att stor varsamhet kräves för att icke genom lagstiftningen åstadkomma skada i denna för Malmöhus län så ytterst viktiga industri; och uttalar Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande såsom sin mening, att tiden för den föreslagna förhöjningen i utbytesprocenten icke kan utan stor skada bestämmas kortare än till tre år mellan hvarje förhöjning. Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande hemställer derfore, att förhöjningen till 8,25 procent, som enligt komiténs förslag skulle ega rum den 1 September 1895, måtte inträda först den 1 September 1896 och att den definitiva förhöjningen till 9 procent, som enligt komiténs förslag skulle ega rum den 1 September 1897, måtte inträda först den 1 September 1899.

Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Gotlands län, som jemväl erhållit nådig remiss å komiténs betänkande, har inhemtat yttrande i ämnet från länets hushållningssällskap. Detta anför, att genom odlingsförsök och vetenskapliga undersökningar, som allt ifrån år 1852 tid efter annan egt rum för utrönande, huruvida Gotlands klimat och jordmån egnade sig för odling af sockerbeter, vore till fullo ådagalagdt, att, fastän våren och försommaren på Gotland vore något kallare än i Skåne och årets medeltemperatur något lägre, hvitbetan likväl på Gotland uppnådde samma sockerhalt som i Skåne. Olägenheten af betans något försenade utveckling genom den kyliga och torra väderleken under April och Maj motvägdes af förmånen för Gotland att under hela sommarhalfåret hafva längre dagar än de sydligare belägna delarne af landet. Och under högsommaren och hösten vore öns klimat i hvarje hänseende synnerligen lämpligt för betodling. Större delen så

väl af Gotlands åkerjord som af myrjorden, sedan denna blifvit fullständigt dikad, kunde med säkerhet antagas vara god betjord, helst som känt vore, att den jord, som alstrade ett godt malkorn, också vore god sockerbetjord. Arealen af sådan jord vore ock mer än tillräcklig för att framdeles kunna med riklig tillgång på betor förse ett eller två större sockerbruk på Gotland.

Hushållningssällskapet antog således, att en blifvande sockerbetsodling på Gotland förr eller senare skulle kunna bära samma beskattning som i Skåne.

Men sockerbetan kräfde en djupt plöjd, väl gödslad och omsorgsfullt skött jord samt hos befolkningen särskild insigt i och vana vid sättet för betans vård och skötsel medelst rensning och gallring m. m., på det att full afkastning måtte erhållas. Och på Gotland vore åkerjorden i allmänhet grundt plöjd, ofullständigt dikad, otillräckligt gödslad och ganska mycket besvärad af ogräs. Befolkningen hade ej heller annan vana vid betodling, än som kunnat vinnas genom den i vissa delar af ön under de senaste åren spridda odlingen af foderbetan.

Det skånska jordbruket hade behöft och äfven fått åtnjuta förmånen af skattefrihet för sin betodling under tjugu år, från 1853 till 1873, och af en lindrig, endast gradvis stigande beskattning under derpå följande tjugu år. En härmed åtminstone i någon mån jemförlig öfvergångstid syntes för Gotland, med dess vintertiden svåra och stundom afbrutna samfärdsel med fasta landet samt öns af denna och andra orsaker hittills så litet utvecklade jordbruk, vara oundgängligen nödig för sockerbetodlingens införande.

Sedan hushållningssällskapet derefter erinrat om komiténs förslag, att, då ny fabrik anlades på mer än 40 kilometers afstånd från annan i gång varande fabrik, utbytet finge, der Eders Kongl. Maj:t så pröfvade skäligen, beräknas utgöra under tre år fem och under tre år sju procent, anför hushållningssällskapet vidare, att, enligt sällskapet mening, den sålunda föreslagna öfvergångstiden skulle blifva allt för kort. Cirkulationstiden kunde svårligen beräknas till endast sex år, men väl till sju eller åtta, nemligen sju år för gammal åker och åtta för myrjord. För öfrigt borde det icke förbises, att af flera skäl — bland annat därför att af Gotlands myrjord blott en ringa del ännu vore torrlagd — en på Gotland blifvande hvitbetssockerfabrik under de första åren antagligen ej skulle erhålla betor från större areal än omkring 500 hektar eller vid pass hälften af medeltalet utaf de i Skåne år 1891 arbetande åtta sockerfabrikernas betodlingsareal. Vid sådana förhållanden skulle betodlingen påtagligen på Gotland icke redan efter tre år kunna bära

en förhöjning af den ursprungliga skatten med icke mindre än 40 procent, hvilken förhöjning skulle blifva en följd af utbytesberäkningens höjande från 5 till 7 procent af betornas vigt.

På grund af det anförda ville hushållningssällskapet, under förutsättning att den af komitén föreslagna betydande skatteförhöjningen genom sockerutbytets beräkande framdeles till 9 procent af betornas vigt komme att godkännas, uttala såsom sin öfvertygelse, att någon hvitbetssockerfabrik på Gotland ej kunde komma till stånd, med mindre än att öfvergångstiden i fråga om beräkning af sockerutbytet bestämdes till *minst* åtta år, deraf fyra år med den lägre och fyra med den högre utbytesberäkningen.

För egen del har länsstyrelsen, med instämmande uti hushållningssällskapets yttrande, anført, att, fastän önskvärdt vore, det den af komitén för en tid af endast sex år föreslagna lägre beräkningsgrunden för sockerutbytet vid blifvande fabriker på längre afstånd än 40 kilometer från redan anlagd fabrik kunde, hvad Gotland anginge, utsträckas till tio eller tolf år, länsstyrelsen likväl funne sig böra hemställa om godkännande af komiténs förslag med allenast den ändring, att berörda öfvergångstid bestämdes till åtta år. Lika med hushållningssällskapet vore länsstyrelsen öfvertygad, att utan åtminstone denna skattelindring någon betsockerfabrik ej skulle komma att anläggas på Gotland. Allvarliga betänkligheter torde i allt fall möta, då fråga uppstode om nedläggande af det erforderliga stora kapitalet uti ett i och för sig så äfventyrligt, vexlande konjunkturer underkastadt företag. Men visst vore, att en betsockerfabrik på Gotland, om den verkligen komme till stånd, vore egnad att utgöra den kraftigaste häfstång till höjande af öns jordbruk, hvilket med hjälp deraf skulle kunna under loppet af ett årtionde utvecklas måhända lika mycket som eljest under ett halft århundrade.

Så länge staten utkräver tull af utifrån infördt socker, är den accis, som pålägges det inom landet tillverkade sockret — förutsatt naturligtvis att denna accis är lägre än tullen — visserligen till formen en beskattning å den inhemska sockertillverkningen, men till sin egentliga innebörd endast en reduktion af det tullskydd, som åtnjutes af nämnda tillverkning. Hvad sjelfva skattesatserna beträffar, åtnjuter sålunda för närvarande betsockertillverkningen ett skydd af 11,75 öre per kilogram socker, beroende derpå att accisen är satt till hälften af

den till 23,5 öre uppgående råsockertullen, hvilket skydd likväl på grund af den för tillverkaren gynsamma utbytesberäkningen faktiskt ökas med omkring 50 procent. Höjes accisen, minskas i motsvarande mån detta skydd. Borttages accisen och sockertullen samtidigt afskaffas, bortfaller skyddet och samtliga betsockerfabriker skulle på industriens nuvarande ståndpunkt otvifvelaktigt gå under. Det är af vigt att behålla i minnet, att frågan om hvitbetssockeravgiftens reglerande icke, mer än till formen, afser hvitbetssockerindustriens beskattande, utan bestämmandet af det skydd, som staten må anse sig kunna medgifva densamma. Ett uttryck sådant som det, att staten icke bör genom beskattning förqväfvä betsockerindustrien, är derföre oegentligt. Den tanke, som ligger till grund derför, uttryckes riktigare sålunda, att det skydd, som beredes betsockerindustrien, icke bör sättas lägre, än att sagda industri kan bestå i täflan med sockerimporten från utlandet.

Det skydd, som staten lemnar betsockertillverkningen derigenom, att accisen sättes lägre än tullen, är å ena sidan för staten mycket dyrt genom den nedgång i inkomsten af sockertullen, som deraf vållas, men medför å andra sidan för konsumenterna ingen stegring i sockerpriset, å hvilket, så länge accisen är väsentligt lägre än tullen och en betydande import af utländskt socker ännu eger rum, nämnda accis uppenbarligen icke utöfvar något inflytande. Då staten ansett sockret utgöra ett lämpligt beskattningsföremål och i beloppet af råsockertullen uttryckt måttet af den beskattning, som ansetts böra läggas å sockerkonsumtionen, kommer beloppet af hvitbetssockeraccisen att framgå såsom resultatet af ett afvägande mellan de fördelar, betsockerindustrien bereder landet, och de uppoffringar, statskassan får vidkännas genom det lägre skattebeloppet för det inhemska sockret.

Att uppoffringarne äro betydliga, är förut nämnt. Komitén har beräknat, att statens af denna grund minskade inkomst under tillverkningsåret 1891—92 uppgått till omkring 3,590,515 kronor. Men å andra sidan är, såsom förut blifvit anfördt, otvifvelaktigt, att betsockerindustrien för landet medför så betydande fördelar, att dessas vinnande är värdt icke ringa uppoffringar från det allmännas sida. För dessa uppoffringar måste emellertid uppenbarligen sättas en rimlig gräns. Tvifvel kan på grund af de af komitén lemnade utredningar icke råda derom, att denna gräns redan nu är öfverskriden och, om förhållandena lemnas orubbade och nya sockerfabriker alltjemnt uppstå, i en snar framtid kommer att blifva det i en ännu långt betänkligare grad.

Det kan derför icke råda mer än en mening derom, att åtgärd

bör vidtagas till motvägande i någon mån af den nedgång i statens inkomst af sockertullen, som beror af den inhemska betsockerindustriens alltjemnt fortgående utveckling. I hvilken rigtning denna åtgärd bör gå, synes ej heller vara tvifvel underkastadt. Komitéen synes mig hafva på ett tillfyllestgörande sätt ådagalagt, att, så länge den svenska betsockerindustrien ännu icke arbetar för export, anledning icke finnes att frångå det nuvarande, efter betornas vigt lämpade beskattningssättet, hvilket visat sig synnerligen egnadt att befordra betsockerindustrien. Äfvenså anser jag, lika med komitéen, att, innan fråga uppstår om ytterligare höjning af accisens proportion till råsockertullen, den erforderliga höjningen i beskattningen å den ifrågavarande industrien bör beredas derigenom, att den i lagen antagna utbytesberäkningen bringas till närmare öfverensstämmelse med det utbyte, som verkligen erhålles.

Det lagbestämda utbytet, som för närvarande är 6,25 procent, skulle enligt komitéens förslag höjas den 1 September 1893 till 7,5 procent, den 1 September 1895 till 8,25 procent och den 1 September 1897 till 9 procent.

År 1891, då sex hvitbetssockerfabriker voro i verksamhet under våren och åtta under hösten, afverkades 272,410 ton råa betor. Sedan dess hafva ytterligare två fabriker blifvit färdiga, och man kan därför antaga, att betafverkningen år 1893 skall uppgå till 300,000 ton.

Å denna qvantitet utgör skatten, bestämd till halfva beloppet af råsockertullen och beräknad enligt § 1 i författningsförslaget,

med 6,25 procent beräknadt utbyte.....	kronor	2,202,000
” 7,5 ” ” ”	”	2,643,000
” 8,25 ” ” ”	”	2,907,000
” 9 ” ” ”	”	3,171,000.

Af 300,000 ton betor erhållas efter 9,5 procent utbytesberäkning 28,500 ton socker, för hvilket, om det införts från utlandet, skulle i tull efter 23,5 öre per kilogram hafva erlagts ett belopp af 6,697,500 kronor. Statens minskade inkomst blir sålunda:

vid en utbytesberäkning af 6,25 procent	kronor	4,495,500
” ” ” ” 7,5 ”	”	4,054,500
” ” ” ” 8,25 ”	”	3,790,500
” ” ” ” 9 ”	”	3,526,500.

På grund af förut anförda förhållande, att det utifrån införda

sockret, enligt hvad som uppgifves, i allmänhet är af något högre renhetsgrad än det inhemska betsockret, torde dessa siffror likväl måhända böra något nedsättas.

Om ock hänsynen till de redan förefintliga fabrikerna bjuder att icke låta beskattningen ökas i större mån eller hastigare, än komitén föreslagit, kan jag, å andra sidan, med afseende på de betydande uppoffringar, staten äfven med de föreslagna förhöjda utbytesberäkningarna skulle ikläda sig, icke förorda, att afseende fästes vid Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes i Malmöhus län framställning om öfvergångsperiodens förlängning med två år, så att den normala utbytesberäkningen skulle inträda först år 1899. Visserligen komme den förhöjda beskattningen att verka i någon mån hämmande på betsockerindustriens utveckling, men man bör icke förbise, att, då sagda industris hela tillvaro för närvarande är beroende på den ursprungligen enbart såsom finanstull tillkomna tullen å råsocker, staten bör vara icke blott berättigad, utan äfven förpligtad tillse, att icke till fördel endast för denna industri statens inkomster må i allt för hög grad förminska. I annat fall kan det varda nödigt att anlita nya skatteällor för att täcka den förlust, som uppkommer genom det hvitbetssockerindustrien lemnade skyddet. Äfven med den förhöjda beskattningen finnes ingen fara, att betsockerindustriens bestånd skall äfventyras. Tvärtom kan det, på sätt komitén utvecklats, med säkerhet antagas, att, efter det någon inskränkning i betodlingen inträdt, de fördelar, betodlingen medför för landtbrukaren, snart komma att verka en ytterligare utveckling af betodlingen och uppkomsten af nya fabriker.

Jag förordar därför i underdånighet bifall till komiténs förslag i denna del.

Hvad åter angår den af Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande och hushållningssällskapet i Gotlands län gjorda framställning, att den i § 2 mom. 2 af författningsförslaget för ny fabrik, belägen på mer än 40 kilometers afstånd från annan fabrik, stadgade öfvergångstid af sex år, innan den normala utbytesberäkningen skulle inträda, måtte utsträckas med två år, sålunda att sockerutbytet af 100 kilogram betor beräknades under de fyra första tillverkningsåren till 5 och under de fyra följande till 7 kilogram, förefinnas, enligt min mening, mot bifall härtill icke de betänkligheter, som tala mot en utsträckning af den allmänna öfvergångstiden, sådan den af länsstyrelsen i Malmöhus län föreslagits. Vederbörande gotländska myndigheter hafva såsom sin åsigt framhållit, att utan den af dem begärda utsträckningen af öfvergångstiden någon betsockerfabrik på Gotland icke skulle komma till

stånd, en åsigt, hvilken jemväl vinner stöd af hvad samma myndigheter anfört och i öfrigt är känt om den jemförelsevis ringa grad af utveckling, jordbruket å Gotland hittills uppnått. Att öns jordbruk skulle kraftigt främjas i sin utveckling, derest en eller flere betsockerfabriker derstädes komme att anläggas, kan efter den erfarenhet, som å andra håll vunnits om betodlingens förmåga att höja jordbruket, icke betvivlas, och häri ligger ett talande skäl för medgifvande af den skattelindring, utan hvilken betsockerindustrien sannolikt icke kan vinna insteg. Någon mera afsevärd förlust för staten torde icke vara att befara, då väl näppeligen på den ståndpunkt, hvarpå det gotländska jordbruket ännu befinner sig, sockertillverkningen vid en å Gotland nyanlagd betsockerfabrik under de första åren kan varda synnerligen betydande.

Det kan visserligen anmärkas, att den föreslagna utsträckningen af öfvergångstiden skulle tillgodokomma ej blott Gotland, utan äfven andra landsdelar, der nya fabriker komme att anläggas på mer än 40 kilometers afstånd från förut befintliga. Då emellertid enligt ordalydelsen af § 2 mom. 2 i författningsförslaget den lägre utbytesberäkningen endast skulle få åtnjutas, der Eders Kongl. Maj:t så pröfvade skäligt, kommer på pröfning af de i hvarje särskildt fall föreliggande omständigheterna att bero, huruvida tillräckliga skäl förefinnas för medgifvande af skattelindringen, vid hvilket förhållande de betänkligheter, som eljest kunde förefinnas mot ett allmänt medgifvande af denna lindring, torde bortfalla.

Jag tvekar derföre icke att förorda, att § 2 mom. 2 i författningsförslaget må ändras i öfverensstämmelse med hvad länsstyrelsen och hushållningssällskapet i Gotlands län föreslagit. Då skatten för ny fabrik sålunda komme att under de fyra första åren utgå efter ett beräknadt utbyte af 5 kilogram med 11,75 öres skatt per kilogram, eller med 5 kronor 87 öre per ton betor, blefve skattebeloppet det samma, som erlades under tiden från och med den 1 September 1879 till den 1 September 1891, under hvilken tid skatten, vid ett beräknadt utbyte af 6,25 kilogram, utgick med 9,4 öre per kilogram.

Vid de i författningsförslaget innefattade bestämmelser har jag, några smärre redaktionsändringar oafsedt, i öfrigt endast i ett afseende någon erinran att göra.

I § 16 af nämnda förslag stadgas i hufvudsaklig öfverensstämmelse med bestämmelserna i § 17 af nu gällande förordning, att å sönd- eller helgdag mellan klockan sex om morgonen och klockan sex om aftonen uppvägning af betor eller deras afverkning å rif- eller skärmaskiner icke må ega rum; hvarefter tillägges den nya bestämmelse, att,

om uppvägningen af betor för den tid, tillståndsbeviset gäller, kan fullständigt afslutas på sådan dag före klockan sex om aftonen, uppvägningen till dess må fortgå. Med den sålunda föreslagna rättigheten för tillverkaren att arbeta på sön- eller helgdag, i den händelse att betafverkningsen för kampanjen dermed skulle kunna afslutas, afses, enligt hvad komiterade i motiven anföra, att bespara honom kostnaden och besväret att först på söndagsmorgonen afbryta arbetet och så tolf timmar derefter åter sätta fabriken i gång för en afverkning, som kunde hafva varit afslutad på ett par timmar, om afbrottet ej behöft göras. Som detta fall ej kunde inträffa mera än en gång i kampanjen för hvarje fabrik, funnes, enligt komiterades mening, ingen fara för missbruk, hvilket deremot skulle kunna fruktas, om, såsom det blifvit ifrågasatt, dylik rättighet skulle medgifvas äfven för andra fall.

Utan att förneka, att någon olägenhet kan vållas tillverkaren genom nödvändigheten att för infallande sön- eller helgdag nödgas afbryta en i det närmaste slutad afverkning, synes mig likväl denna olägenhet icke vara af den vikt eller den allmännare betydelse, att för detta fall undantag bör medgifvas från det i allmän lag, 7 kap. 3 § strafflagen, innefattade förbud för söndagsarbete, och jag hemställer derföre, att § 16 må erhålla hufvudsakligen enahanda lydelse med § 17 i nu gällande förordning, äfvensom att i stället för den hithörande straffbestämmelsen i § 25 af författningsförslaget må upptagas den motsvarande i § 27 af gällande förordning.

Förut är anfördt, att betafverkningsen redan år 1893 kan antagas komma att uppgå till 300,000 ton. Under förutsättning att den till 7,5 procent förhöjda utbytesberäkningen träder i kraft hösten samma år, skulle, enligt hvad chefen för Finansdepartementets kontroll- och justeringsbyrå i memorial af den 12 innevarande månad anför, derest vår-afverkningsen beräknas till omkring 100,000 ton och höstafverkningsen till omkring 200,000 ton, hvitbetssockertillverknings-skatten för samma år komma att uppgå till omkring 2,500,000 kronor eller 700,000 kronor mer än det belopp, hvartill berörda afgift i riksstaten för året beräknats. Den föreslagna skatteförhöjningen torde, enligt hvad byråchefen vidare anför, icke komma att medföra någon så afsevärd nedgång i betafverkningsen, att denna icke skulle fortfarande uppnå förut omfö-

mällda, jemförelsevis lågt beräknade belopp af 30,000 ton per fabrik, hvilken afverkning de äldre fabrikerne redan betydligt öfverskridit. Deremot är det sannolikt, att skatteförhöjningen kommer att i någon mån fördröja uppkomsten af nya fabriker. Man torde sålunda kunna antaga, att betafverkningen år 1894 kommer att uppgå till enahanda qvantitet, som beräknats för år 1893, och skulle sålunda hvitbetssockertillverkningsafgiften år 1894 inbringa 2,600,000 kronor, hvilket belopp med 800,000 kronor öfverstiger samma afgifts i riksstaten för år 1893 upptagna belopp.»

Sedan departementschefen härefter uppläst ett i öfverensstämmelse med hvad han sålunda anfört upprättadt förslag till förordning om beskattning af hvitbetssockertillverkningen i riket, hemställde departementschefen, att Kongl. Maj:t måtte i nådig proposition föreslå Riksdagen att antaga samma förslag.

På tillstyrkan af Statsrådets öfriga ledamöter behagade Hans Maj:t Konungen bifalla hvad föredragande departementschefen sålunda hemställt; och skulle nådig proposition till Riksdagen aflätas af den lydelse, bilagan litt. — vid detta protokoll utvisar.

Ex protocollo:

G. Wilh. Smerling.